

Sygn. akt: II AKa 522/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Śpiechowicz
Sędziowie	SSA Małgorzata Niementowska SSA Piotr Filipiak (spr.)
Protokolant	Oktawian Mikołajczyk

przy udziale Prokuratora Prok. Apel. Małgorzaty Bednarek

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2016 r. sprawy

wnioskodawcy **Ł. K.**

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia

za niesłuszne zatrzymanie oraz tymczasowe aresztowanie w sprawie Sądu Rejonowego
w J.sygn. (...)i zastosowanie europejskiego nakazu aresztowania w sprawie (...)Sądu Okręgowego wK.

na skutek apelacji pełnomocnika

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 17 września 2015 roku, sygn. akt XVI Ko 10/14

1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;
2. na podstawie art. 558 k.p.k. w zw. z art. 102 k.p.c. odstępuje od obciążenia wnioskodawcy Ł. K.kosztami zastępstwa procesowego należnymi Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w K.;
3. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

SSA Piotr Filipiak SSA Jolanta ŚpiechowiczSSA Małgorzata Niementowska

II AKa 522/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 września 2015 roku, sygn. akt XVI Ko 10/14, Sąd Okręgowy w Katowicach, po rozpoznaniu wniosku Ł. K.o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne zatrzymanie oraz tymczasowe aresztowanie w sprawie Sądu Rejonowego w J.o sygnaturze (...)i zastosowanie europejskiego nakazu aresztowania w sprawie (...)Sądu Okręgowego w K., wniosek oddalił. Kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy Ł. K., który zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, a mający wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że wnioskodawca Ł. K. pomimo posiadania wiedzy o toczącym się przeciwko niemu postępowaniu przed Sądem Rejonowym w J.o sygnaturze (...) nie podał swojego aktualnego adresu i nie interesował się tym postępowaniem chcąc utrudnić w ten sposób jego prowadzenie mimo, iż prawidłowa ocena przeprowadzonych w toku postępowania dowodów w postaci zeznań wnioskodawcy i świadka S. K. prowadzi do całkiem odmiennego wniosku, a to wniosku, iż wnioskodawca Ł. K. od momentu podania przez jego ojca adresu w Hiszpanii do dnia jego zatrzymania oczekiwał na przesłanie mu przez Sąd Rejonowy w J. wezwania na rozprawę,
2. obrazę przepisów prawa procesowego, a to rozdziału 28 dotyczącego środków zapobiegawczych, poprzez przyjęcie, iż wskazane przepisy nie zostały naruszone pomimo, iż zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy wskazuje na naruszenie przepisów tego rozdziału przy stosowaniu wobec wnioskodawcy Ł. K. środków zapobiegawczych,
3. obrazę przepisów prawa procesowego, a to art. 552 § 4 kpk, poprzez przyjęcie, iż zastosowanie wobec wnioskodawcy Ł. K. zatrzymania, tymczasowego aresztowania i wydania europejskiego nakazu aresztowania nie było niewątpliwie niesłuszne pomimo, iż prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosków całkowicie odmiennych, a to wniosku, iż stosowanie wobec wnioskodawcy tych środków było niewątpliwie niesłuszne,
4. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 kpk i art. 410 kpk, poprzez dowolną i wybiórczą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci zeznań wnioskodawcy Ł. K. i świadka S. K. oraz pozostałych dowodów zgromadzonych w niniejszym postępowaniu bez uwzględnienia zasad wiedzy, logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i zasądzenie na rzecz wnioskodawcy Ł. K. od Skarbu Państwa kwoty 75.060,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia wniosku tytułem odszkodowania oraz kwoty 83.400,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia wniosku tytułem zadośćuczynienia za niesłuszne zatrzymanie oraz tymczasowe aresztowanie i zastosowanie europejskiego nakazu aresztowania w sprawie o sygnaturze (...) Sądu Rejonowego w J. oraz niesłusznego wydania przez Sąd Okręgowy w K. postanowienia z dnia 15.03.2010r. o sygnaturze (...) europejskiego nakazu aresztowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy Ł. K. jako bezzasadna nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności pokreślić trzeba, że wnioskodawca Ł. K., w trakcie czynności związanych z przedstawieniem mu zarzutów oraz przesłuchania w charakterze podejrzanego, został prawidłowo pouczone o ciężących na nim obowiązkach, w tym w szczególności o obowiązku stawienia się na każde wezwanie w toku postępowania karnego oraz o obowiązku zawiadomienia organu prowadzącego postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni. Ponadto wnioskodawca został również pouczone o tym, że w przypadku pobytu za granicą ciąży na nim obowiązek wskazania adresata dla doręczeń w kraju, jak również o konsekwencjach uchybienia temu obowiązkowi, a zatem o tym, iż w razie nieuczynienia mu zadość pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju albo, jeżeli adresu takiego nie ma, załączone do akt sprawy uważa się za doręczone. Wnioskodawcę (wówczas podejrzanego) pouczone także o tym, że jeżeli nie podając nowego adresu, zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem, pisma wysłane pod tym adresem, uważa się za doręczone. Powyższe okoliczności wynikają wprost z podpisanego przez Ł. K. „pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego” (k. 1774, t. X, akt SR w J.o sygn. (...)). Zaznaczyć także trzeba, że Ł. K. jako adres miejsca zameldowania na pobyt stały, miejsca dłuższego pobytu oraz jako adres dla doręczeń w kraju, wskazał adres: O., ul. (...) (k. 1775 t. X).

Mając powyższe w polu widzenia zauważyć należy, że adresowany do Ł. K. odpis aktu oskarżenia, wysłany przez Sąd Rejonowy w J. na wskazany wyżej adres, został odebrany przez jego matkę H. K. (k. 2076, t. XI), natomiast wystosowane do wnioskodawcy wezwanie na rozprawę w dniu 19.09.2008r., zostało zwrócone nadawcy po tzw. podwójnym awizo (k. 2216, t. XI). Wobec nie stawienia się przez wnioskodawcę (wówczas oskarżonego) na rozprawę w tym dniu, Sąd Rejonowy w Jaworznie wydał zarządzenie o doręczeniu Ł. K. wezwania na kolejny termin rozprawy, wyznaczonej na dzień 13.11.2008r., za pośrednictwem Policji. Wezwania we wskazany sposób nie doręczono wobec nieobecności Ł. K. pod wskazanym adresem, tj. O., ul. (...), przy czym jednocześnie, na podstawie relacji jego matki ustalono, że wnioskodawca przebywa aktualnie w Hiszpanii i nie jest znany termin jego powrotu do kraju (k. 2238, t. XII). Wobec niestawiennictwa Ł. K. na rozprawę w dniu 13.11.2008r., Sąd Rejonowy w J. ponownie zwrócił się o sprawdzenie, czy przebywa on pod wskazanym przez siebie adresem, a ponadto zbadał, czy wnioskodawca nie jest pozbawiony wolności w innej sprawie. I tak, Komisariat Policji w O., pismem z dnia 18.02.2009r. (k. 2288, t. XII), poinformował Sąd, że Ł. K. nie zamieszkuje pod adresem O., ul. (...) i nie jest znane jego aktualne miejsce pobytu, natomiast z informacji udzielonej przez Krajowy Rejestr Karny (k. 2260, t. XII) wynikało, że nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie.

Jeżeli zatem zważyć, że wnioskodawca, mając pełną świadomość ciężących na nim obowiązków, uchybił im w sposób rażący, albowiem nie tylko nie poinformował organów procesowych o zmianie miejsca pobytu, ale bez dopełnienia tej powinności opuścił terytorium kraju i jednocześnie nie stawiał się na wezwania, przez co uniemożliwił prowadzenie postępowania, w którym był oskarżony, to stwierdzić trzeba, że podjęta, po dokonaniu wszystkich niezbędnych sprawdzeń, decyzja Sądu Rejonowego w J. o zastosowaniu wobec Ł. K. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania była w pełni uzasadniona. Opisane wyżej zachowanie wnioskodawcy zostało bowiem słusznie uznane za celowe ukrywanie się przed organami wymiaru sprawiedliwości, zaś w tych warunkach jedynym środkiem umożliwiającym zapewnienie prawidłowego toku postępowania było zastosowanie wobec wnioskodawcy aresztu tymczasowego. Mając w polu widzenia argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu apelacji, zaznaczyć w tym miejscu trzeba, że Ł. K. wobec uprzedniego nie stosowania wobec niego środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczania kraju mógł, pomimo prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego, wyjechać z Polski, jednak jest oczywiste, że w takiej sytuacji winien był dopełnić obowiązku wynikającego z dyspozycji art. 75 § 1 kpk, czego nie uczynił, zaś co ważniejsze pobyt za granicą nie zwalniał go z obowiązku stawiania się na wezwania Sądu, które wystosowane zostały na wskazany przez wnioskodawcę adres, a zatem w aspekcie skuteczności ich doręczenia podlegały regulacji wynikającej z dyspozycji art. 138 i 139 § 1 kpk.

W dalszej kolejności zauważyć trzeba, że wbrew temu co podnosi apelujący, z zeznań świadka S. K. nie wynika bynajmniej, aby poinformował on funkcjonariuszy Policji o tym, że wskazany przez niego adres miejsca pracy Ł. K. na terenie Hiszpanii jest jednocześnie adresem miejsca jego zamieszkania w tym kraju. Mianowicie, jakkolwiek S. K. rzeczywiście najpierw zeznał, że funkcjonariuszom Policji, którzy do niego przyszli, podał adres miejsca pracy i zameldowania syna w Hiszpanii, to jednak, po okazaniu mu notatki z dnia 14.05.2009r. (k. 2317, t. XII) oświadczył, że podał funkcjonariuszom Policji adres restauracji, natomiast nie podał adresu miejsca zameldowania syna pomimo, iż znał ten adres, albowiem „uznał, że adres miejsca pracy jest wystarczający”. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że to oświadczenie świadka koresponduje z treścią rzeczony notatki, w której odnotowano wyłącznie wskazany przez S. K. adres miejsca pracy Ł. K. w Hiszpanii bez jakiegokolwiek wzmianki o tym, aby adres ten był tożsamy z adresem miejsca zamieszkania wnioskodawcy. Z zeznań świadka S. K. nie wynika również, aby funkcjonariusze Policji powiedzieli mu, że na wskazany przez niego adres zostanie do wnioskodawcy wysłana korespondencja. Ponadto z zeznań świadka nie wynika także, aby taką właśnie informację przekazał wnioskodawcy. Mianowicie S. K. zeznał jedynie, że w rozmowie telefonicznej z wnioskodawcą poinformował go o tym, że podał Policji adres jego miejsca pracy w Hiszpanii.

W konsekwencji twierdzenie apelującego, że wnioskodawca oczekiwał na korespondencję w miejscu swojego pobytu w Hiszpanii jest całkowicie pozbawione podstaw, podobnie jak twierdzenie, że Sądowi Rejonowemu w J. znane było miejsce pobytu wnioskodawcy na terenie Hiszpanii. Na podstawie rzeczony notatki Sąd Rejonowy w J. powziął bowiem wyłącznie informację o miejscu pracy wnioskodawcy na terenie Hiszpanii (wraz z adresem), niemniej miejsce

pracy nie może być utożsamiane z miejscem pobytu, przez które rozumie się miejsce dłuższego przebywania, nie stanowiące jednak miejsca zamieszkania.

Mając powyższe w polu widzenia zaznaczyć trzeba, że uwagi przedstawione wyżej zostały poczynione przez Sąd Odwoławczy wyłącznie z powodu konieczności ustosunkowania się do zarzutu podniesionego w apelacji, to jest zarzutu obrazy art. 7 i 410 kpk, albowiem w rzeczywistości mają one całkowicie drugorzędne znaczenie dla oceny słuszności zastosowania wobec wnioskodawcy aresztu tymczasowego, w tym także wydania przez Sąd Okręgowy w K.europejskiego nakazu aresztowania, który nota bene został wydany wyłącznie „do sprawy” Sądu Rejonowego w J.o sygnaturze (...). Zaznaczyć bowiem trzeba, że na żadnym ze wskazanych Sądów (nawet gdyby był im znany adres miejsca pobytu wnioskodawcy na terenie Hiszpanii) nie ciążył obowiązek (czy też chociażby powinność) podjęcia czynności, w tym w szczególności doręczenia wezwania, w trybie międzynarodowej pomocy prawnej, w sytuacji gdy wnioskodawca był uprzednio prawidłowo pouczone o obowiązku wynikającym z dyspozycji art. 138 kpk. Doręczenie pisma osobie przebywającej za granicą powinno bowiem nastąpić w trybie międzynarodowej pomocy prawnej w razie pierwszego doręczenia w toku postępowania karnego, gdyż dla zastosowania przepisu art. 138 kpk konieczne jest pouczenie o obowiązku wskazania adresata dla doręczeń w kraju (zob. Komentarz aktualizowany do art. 425 o 673 ustawy – Kodeks postępowania karnego, pod red. L. Paprzyckiego, Lex/el 2015, teza 4 do art. 585 kpk).

Mając powyższe na uwadze stwierdzić trzeba, że wbrew stanowisku prezentowanemu przez apelującego oraz argumentacji prezentowanej w jego uzasadnieniu, Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy i uzasadniony uznał, że Sąd Rejonowy w J.stosując w sprawie o sygnaturze (...)wobec wnioskodawcy Ł. K.środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania nie dopuścił się obrazy przepisów rozdziału 28 kpk. W pełni zasadne było również wydanie wobec wnioskodawcy przez Sąd Okręgowy w K.europejskiego nakazu aresztowania, albowiem wobec zrelacjonowanego wyżej zachowania wnioskodawcy było to (wraz z aresztem tymczasowym zastosowanym przez Sąd Rejonowy) niezbędne dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania w sprawie prowadzonej przeciwko Ł. K.. W konsekwencji Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że stosowany wobec Ł. K.środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania nie cechował się „niewątpliwą niesłusznością”, co skutkowało w pełni prawidłowym i uzasadnionym oddaleniem wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Ze względów porządkowych, albowiem nie stanowiło to przedmiotu zarzutów, zaznaczyć trzeba, że zaskarżone rozstrzygnięcie winno być oparte nie o dyspozycję art. 552a § 1 kpk, jak uczynił to Sąd Okręgowy, lecz o dyspozycję art. 553 § 2 kpk stanowiącego, że roszczenie o odszkodowanie lub zadośćuczynienie z tytułu wykonywania środka przymusu nie przysługuje, jeżeli jego zastosowanie nastąpiło z powodu bezprawnego utrudniania postępowania przez oskarżonego. Niemniej uchybienie to pozostaje bez wpływu na prawidłowość rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Okręgowy co do jego istoty.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.